

”

Ingen kritiker har
hittat Ville Vessla.

KJELL WESTÖ

NERA

Inkörsport
till tyngre
läsning

MAGASIN OM BARN- &
UNGDOMSLITTERATUR
UTGIVET AV FIBUL r.f.

”

Alla mina böcker
har handlat om
mig, mig, mig.

PIJA LINDENBAUM

MERA PRINSESSOR • MERA POST-POTTER-LÄSNING • MERA ROMANTIK
MERA VILDA DJUR • MERA BRUNA BARN • MERA BOKTIPS • MED MERA

LEDARE

ENDAST FÖR VUXNA
(innehåller hemlighet om barn)

Välkommen
till finrummet

MERA FÖDDES UR EN PYRANDE ILSKA. Vi som skapar litteratur för barn och unga har upplevt att vi på litteraturfältet inte behandlas som riktiga vuxna. Hur vi tänker och hur vi jobbar är därför ointressant. I bok-bilagor, på festivaler och mässor är vi ofta osynliga eller inklämda som pusselbitar som inte riktigt passar in men som måste finnas där. För att: *Pojkar som inte läser. Ungdomar som inte kan skriva arbetsansökningar.* Inte för att: *Hisnande, aktuella berättelser, spännande bildberättande, nydanande litteratur.* Nyttoargumenten skymmer ibland sikten för själva litteraturen. Satsningar görs på dem som inte läser medan de som läser undrar: Vad talar ni om? *Femton minuter?* Jag läser flera timmar i sträck!

Jag kan berätta en väl dold hemlighet: barn är smarta. De läser det som intresserar, inte för att det är *nyttigt för dig* och inte för att du är *dömd till ett liv som loser om du inte läser.* I MERA kommer vi därför varken att faktapeppra eller skrämmas (utom kanske med en riktigt läskig bok).

ILSKAN FÖRBYTTES I GLÄDJE när innehållet i MERA började rassla in. Allt det här, och mera, gör vi, tänker vi, känner vi. Tänk på det här: vi kan här presentera 28 färska böcker. På svenska, i det här landet. Det är imponerande. Att böcker som skapats i vår egen kontext ges ut är viktigt. Det inser man när man lyssnar på **Warda Ahmed** (s.6), som vill göra barnböcker på somaliska och finska för bruna barn. Det räcker inte med översättningar, eller som i vårt fall, böcker från Sverige. I språket och bilderna finns igenkänningar, ett uttryck här, en detalj där, som är förankrade här och nu. Även om boken skulle handla om en potatis som drömmer eller en flicka som bor på en ö för kvinnor.

I VÅR LILLA BUBBLA är barn- och ungdomsböcker det bästa som finns. Vi gör det här för att det är vad vi vill göra. Vi gör inte det vi gör för att vi inte kan skriva "riktig" litteratur, det här är litteratur och lika viktigt för oss som att andas. Vi vill inte in i finrummet, för vi är redan här. Barn och unga är de finaste typer som finns. MERA bjuder in alla till det här finrummet.

Maija Hurme
illustratör och redaktör för MERA

LEDARE ENDAST FÖR BARN
(innehåller hemlighet om en vuxen)

För många år sen hade jag en kompis. Han dök upp efter att mörkret lagt sig, knackade försiktigt på fönstret och kom in bara om jag gav honom lov. Hans ansikte var blekt under hans mörka, lite tofiga kalufs. Håret var täckt av ett grått damm, som kalk. Ögonen hade mörka ringar och mungiporna var röda. Hans familj var lite konstig, de sov i kistor på en gravgård och om näterna jagade de människor som de kunde hugga tänderna i.

Jag tillbringade mera tid med *Lilla vampyren* än med riktiga kompisar, för jag hade inte så många just då. Ingen, egentligen. Jag visste att han förstod mig: min familj var inte heller helt som andra familjer.

Vad läser du? Hur känns det? Rysningar, ilningar, en kittlande känsla i hjärtat? Tänk, att någon kan framkalla sådana känslor med ord! Eller ett lugn, en tröst: du är inte ensam. Vem är din Lilla vampyren?

MERA INNEHÅLL

- 4
- BARNBOKENS SISTA VILDAR
Päivi Heikkilä-Halttunen
- 6
- MERA INTERVJU Warda Ahmed
gör böcker för bruna barn
- 8
- ROMANTIK PÅ MACKEN
Sanna Tahvanainen
- 10
- ATT TA SAKEN I EGNA HÄNDER
Sara Nordlund Laurent
- 12
- ROMANTIK I KUBIK
Katarina von Numers-Ekman
- 14
- TOPELIUS OCH HJÄRTAT
Lena Frölander-Ulf
- 16
- MERA INTERVJU Pija Lindenbaum
om att skapa med barnperspektiv
- 20
- POJKAR, FLICKOR OCH PRINSESSOR
Shannon Hale & Maria Turttschaninoff
- 21
- MERA INTERVJU Maria Turttschaninoff
- 22
- COWBOY-KITTY OCH JAG Kjell Westö
- 23
- REGNBÅGSHYLLAN
- 24
- BYGGA BORD AV BÖCKER
Adrian Perera
- 25
- SKRIV OM EN KÄNSLA Mia Franck
- 26
- VÄGAR TILL INSPIRATION
Henrika Andersson
- 27
- TOMHETEN EFTER HARRY
Markus Haakana
- 28
- SÅ KLARAR MAN SIG PÅ EN ÖDE Ö
Janne Wass
- 29
- KRAFTSKOGEN Henrika Andersson
- 30
- RITA SJÄLV: ögon, öron, mun
- 31
- FRÅN SKISS TILL FIGUR
- 32
- Gör din egen figur

PÄRMILLUSTRATION OCH VINJETTER:
MAIJA HURME

FIBUL rf – Författare och illustratörer av barn- och ungdomslitteratur

Vi verkar för att höja statusen och öka synligheten för barn- och ungdomslitteraturen på svenska i Finland, förbättra förutsättningar och öka resurserna för professionella barn- och ungdomsboksskapare samt fungera som forum för diskussion och samarbete både nationellt och internationellt kring barn- och ungdomslitteratur.

Vill du bli medlem? Alla som gett ut minst en barn- eller ungdomsbok på svenska i Finland kan bli medlem i föreningen. Se vår hemsida www.fibul.fi för mer information. **Vi vill rikta ett stort tack** till Svenska kulturfonden, Föreningen Konstsamfundet och Eugène, Elisabeth och Birgit Nygréns stiftelse, som understöder vår verksamhet i år.

MITT LÄSMINNE

Böcker vi läser som barn och i tonåren lämnar ofta djupa spår. MERA har samlat berättelser om böcker som gjort intryck.

Sophia Jansson, konstnärlig chef för Moomin Characters

Den
lysande
månen

En bok jag ofta nämnt som svar på viktiga böcker i min barndom är *Det blåser på månen* av **Eric Linklater**. Den lästes högt för mig av min pappa och min farmor när jag var liten. Förutom att den var rysligt spännande med två flickor som hade hiskeliga äventyr medan de åkte iväg för att rädda sin pappa från Bombaridet, så var omslaget extra fascinerande. Det var mörkblått med en lysande måne på baksidan som det blåste om, och de två flickorna fanns avbildade på framsidan, en blond en mörk. Medan jag låg i sängen och lyssnade tittade jag hela tiden på omslaget som var lika spännande och hemlighetsfullt som handlingen. Jag fantiserade om att jag var den blonda flickan. Boken var både skrämmande och fängslande på samma gång, men jag var trygg i pappas eller farmors närhet när det blev för hemskt. ■

Unga läsare
bokbabblar

arenan.yle.fi/tv
> bokbabblarna

Svenska YLEs satsning på mellanåldersläsarna heter **Bokbabblarna**. Där berättar barnen, bland andra **Mie**, **Melwin** och **My** om böcker de har läst. Spänning, mystik och zombier, bland annat, finns på bokbabblarnas listor. För att titta på avsnitten går du in på YLE Arenan och skriver in Bokbabblarna i sökfältet. **Maija** som tipsar på s. 7 är också Bokbabblare.

Barnbokens sista vildar – barnen eller djuren?

Päivi Heikkilä-Halttunen forskar i barnlitteratur, jobbar som kritiker och är chefredaktör på tidningen *Onnimanni*.

ILLUSTRATION: ANNA HÄRMÄLÄ
ÖVERSÄTTNING: MAIJA HURME

FÖR MÅNGA BARN är naturens flora och fauna inte längre lika bekant som förr. Alla barn vågar eller får inte längre leka i naturen. Finländarnas älskade sjölandskap, skogen, är en obekant och till och med skrämmande och farlig miljö för en del barn. Men i barnlitteraturen är många av de mest älskade huvudpersonerna fortfarande djur. Man tänker alltså ännu att barn per se är intresserade av djur.

I barnböckerna är djuren antingen jämbördiga kamrater med barnen, eller så agerar de självständigt i en egen sagovärld. Djurets fluffiga eller på något annat sätt gulliga gestalt attraherar barnet. Ibland bearbetas barnets jobbiga vardagskänslor genom ett djur. *Hönans kalas* (2017) av **Nadja Andersson**, *Burman* (2016) av **Anna Härmälä** och *Kurre Snobb och popcornen* (2017) av **Sanna Tahvanainen** och **Lena Frölander-Ulf**, behandlar utmattning, en farförälders död och beroende.

I offentligheten har det på senare tid uttryckts en oro över att vuxna förmänskligar sina keldjur. I barnböckerna har det här genom tiderna varit ett normaltillstånd: djuren uppför sig och tänker som människor, och ibland är djuren även klädda i människokläder.

” Aggression och blint raseri tolkas uttryckligen av djur.

En berättelse om en djurhuvudperson ger mottagaren mera svängrum att bearbeta temat. *Den ofantliga Rosabel* (2017) av **Malin Kivelä** och **Linda Bondestam** handlar om en liten, tjock ponny, som inte hittar sin plats bland de trimmade kapplöpningshästarna.

” I deras ögon glimtar nutidsmänniskans kärnfrågor: björnungens identitetskris och mammans utmattning över föräldraskapet och det ständiga presterandet.

I *Ihana Maija* (2018) av **Johanna Hulkko** och **Marjo Nygård** kallas huvudpersonen tjockis. Båda böckerna handlar, med lite olika skiftningar, om kroppspositivitet och ett gott självförtroende.

De djur som förekommer i de finländska folksagorna, björnen, räven och haren, är ännu förvånansvärt välrepresenterade i bilderböckerna. I *Mur eli karhu* (2016) och *Mur ja mustikka* (2018) av **Kaisa Happonen** och **Anne Vasko** är björnmamman och -barnet till sin gestalt dynamiska kungligheter i skogen, men i deras ögon glimtar nutidsmänniskans kärnfrågor: björnungens identitetskris och känsla av att vara annorlunda, samt mammans utmattning över föräldraskapet och det ständiga presterandet.

Den nyaste trenden i barnlitteraturen är att använda djurfigurer för att väcka tankar kring klimatförändring och djurhållning samt uppmuntra även barn till att äta vegetariskt. I barnromanen *Eino ja suuri possukysymys* (2018) av **Antti Nylén** och **Ilja Karsikas** får ett lågstadiesbarn en leksaksgris, som får honom att se det oetiska i att äta kött.

De tabubelagda ämnena inom barnlitteraturen är allt färre. Därför är det intressant att aggression och blint raseri tolkas uttryckligen av djur. Så är det i bilderboken *Kadonnut äitini* av **Hannamari Ruohonen**. Barnets känsla av hat överförs till en leksakshund eller fantasivän.

I *Vesta-Linnea*-böckerna av **Tove Appelgren** och **Salla Savolainen** förvandlas mamman i sin känslostorm till isbjörn, panda och vildmink.

Människans känslor projiceras på djuren. För dem är ett vilt och primitivt uppförande ännu tillåtet. ■

PÄIVI HEIKKILÄ-HALTUNEN BLOGGAR (PÅ FINSKA) OM BARN- OCH UNGDOMSBÖCKER PÅ [LASTENKIRJAHYLLY.BLOGSPOT.COM](https://lastenkirjahylly.blogspot.com)

LÄS OCKSÅ VAD **PIJA LINDENBAUM** BERÄTTAR OM *PUDLAR OCH POMMES*, DEN ENDA AV HENNES BILDERBÖCKER SOM HAR DJUR I HUVUDROLLEN. SIDAN 14–15.

Jonna och den lilla bokmalen

Inne bakom datorskärmen hörde hon ett ljud, lite som ett prassel, men försiktigt. Det kom från något smått, det hade hon förstått eftersom det rymdes mellan sladd och skräp och tott. Det kunde inte vara något viktigt.

Jonna glömde ljudet och dess lilla amplitud och fortsatte sin färd i cybersfären. Bokmalen satt kvar, ett lyckligt exemplar, uppslukad av spänning, lust och njutning ohörbar, intill den digitala resenären.

Om vad som sedan hände finns det mångahanda bud. En del har hyllat den som städar bordet. Men vad som än är sant är det mig obekant hur bokmalen i Jonna plötsligt såg en bundsförvant. De fann varandra, fast du inte tror det.

Det kan gå fort, när bilden möter ordet.

Gromit

• • • • •

Estrids bokklubb är tillbaka

Estrids Bokklubb är en videoserie om barnböcker, barnboks författare och barnboksillustratörer. I serien läser **Estrid** och **Milo** böcker och intervjuar författarna och illustratörerna. Dessutom diskuterar också andra barn författarnas och illustratörernas böcker.

Avsnitten finns på Estrids egen youtubekanal, där du även kan titta på äldre avsnitt. Hösten 2018 rullade tredje säsongen igång med **Sanna Mander** som första gäst.

Warda Ahmed skapar böcker för bruna barn

VEM ÄR DET SOM SYNS och i vilken roll i den finländska barnlitteraturen? Hittills har huvudpersonerna så gott som alltid varit vita och berättelserna speglar majoritetsbefolkningens upplevelser. Det här håller så småningom på att luckras upp. **Warda Ahmed Haiji Omar** jobbar som bäst på sin första barnbok. – *Det handlar inte bara om hudfärg, utan om upplevelsen*, säger hon.

NÄR WARDA AHMED VAR BARN, var biblioteket i Träskända en viktig plats. Hon gick dit med sina syskon för att läsa och för att låna hem böcker. Det fanns inga böcker på somaliska på biblioteket, men hennes föräldrar, som också tyckte att litteratur var viktigt, berättade historier för sina barn. Medvetenheten om att huvudpersonerna i barn- och ungdomsböckerna inte påminde om henne och hennes upplevelser, smög sig sakta på.

– Jag läste kritiklöst allt, biografier, **Waltari**, alla **Kitty** och **Sweet Valley High**-böckerna, räknar hon upp. Så småningom märkte jag att jag redan hade läst den här historien många gånger. Först när jag i en bok läste om en palestinsk ungdom, förstod jag att det också kan finnas sådana böcker.

” I amerikanska superhjältenserier fanns svarta hjältar, dock inte i huvudroller.

I seriekonsten hittade Warda Ahmed mera diversitet: i amerikanska superhjältenserier fanns svarta hjältar, dock inte i huvudroller.

– Man hittar om man letar, men inte nödvändigtvis på lokal- eller skolbiblioteket, säger Warda Ahmed. Jag har varit på seriefestivaler i Frankrike, England och Sverige och hittat intressanta verk där.

I Warda Ahmeds skissblock finns de redan; karaktärerna i böckerna hon vill skapa.

Den bild av mörkhyade som finns i **Tintin**-böckerna tycker Warda Ahmed är motbjudande.

– Men i gymnasieåldern hittade jag seriekonstnären **Hugo Pratt** (som skapat bland annat **Corto Maltese**) och beundrar hur jämlikt och vackert han skildrar olika människor.

Nu studerar Warda Ahmed till klasslärare, undervisar i seriekonst och skapar egna serier.

Seriescenen är väldigt vit i Finland, och mina karaktärer har alltid varit avvikande.

Hon har märkt att folk ibland läser in betydelser som inte finns där i hennes serier. Läsare tror att serierna handlar om hennes kultur, fast det skulle vara fråga om ett relationsdrama.

TANKEN ATT GÖRA BARNBOK föddes redan innan hon fick egna barn. Hon jobbade inom ett projekt, **Oma kieli, oma mieli**, med att utbilda kursledare och producera läromedel för barn som har somaliska och kurdiska som modersmål. Bland annat översattes små rim och ramsor till språken.

– Då förstod jag att jag vill göra barnlitteratur för de här barnen som saknar ”egen” litteratur.

Förutom karaktärernas hudfärg och upplevelser handlar det om språket. För en minoritet är det viktigt att upprätthålla det egna språket, och det kräver mycket möda av föräldrarna och barnkultur på det egna språket.

Den bok som Warda Ahmed nu jobbar på med stöd från Konestiftelsen, gör hon tillsammans med **Mona Eid**. De hoppas på att den skulle komma ut på somaliska och finska – som två skilda böcker. Warda Ahmed är intresserad av bilderboksberättande, och tror inte att det är den bästa lösningen att ha två olika språk i samma bok. Boken har inte ännu en förläggare.

Det finns massor av utländska barnböcker med bruna huvudpersoner. Som ett exempel nämner Warda Ahmed **Happy to be nappy** av Bell Hooks och **Cris Raschka**. Men:

– Det räcker inte att man översätter dem, vi måste ha egna böcker. Kontexten Finland är viktig i mitt tänkande. Det kan vara en viss plats som syns på bild, till exempel från Helsingfors, som barnen kan känna igen.

Warda Ahmed säger att det är viktigt att tänka på vem man skriver för.

– Jag skapar för bruna barn. Många böcker där rasifierade barn förekommer är gjorda för att ”utbilda majoritetsbefolkningen”.

Hon tycker att det är fint att många barnboksskapare i dag har vaknat till att ta fram mångfald i sina böcker.

– Men jag måste också ha en möjlighet att säga att jag vill göra en barnbok och sen göra den. ■

TEXT: MAIJA HURME • SKISS: WARDA AHMED HAIJI OMAR
LUE HAASTATTELU SUOMEKSI OSOITTEESSA WWW.FIBUL.FI

Rasifierad barndom under lupp

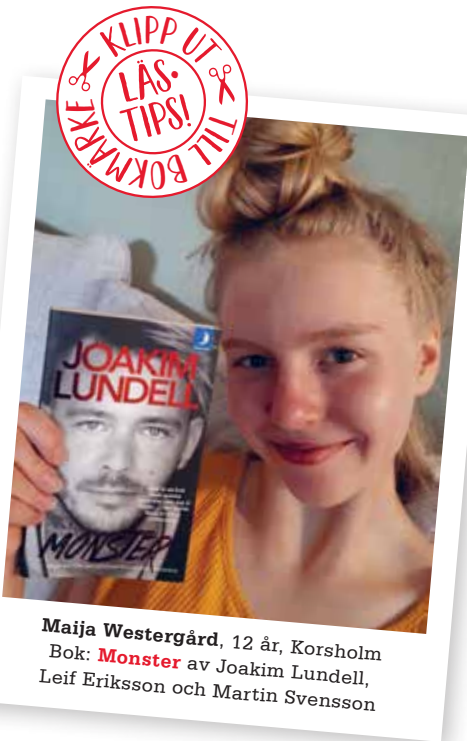
DU GÅR MED DITT BARN TILL BIBLIOTEKET och plockar upp en bok som står framställd i en av hyllorna. Du läser den för ditt barn. Men plötsligt fastnar orden i halsen. Orden som används om dig och ditt barn är nedsättande. Hur förklarar du det för ditt barn? Hoppa du över, censurerar texten i farten eller förklarar verkets historiska kontext?

BARNENS BIBLIOTEK är ett fyraårigt projekt som finansieras av Konestiftelsen. Målet är att synliggöra upplevelser av en rasifierad barndom. Med hjälp av forskning och konst ska man ta fram nya berättelser där kön, klass och ras behandlas på ett nytt sätt. Projektet ska också ta fram verktyg för att diskutera rasism. Ett konkret verktyg är en bokhylla på biblioteken där utvalda böcker med ett mångfald av huvudpersoner och berättelser presenteras. **Ahmed al Nawas**, som är med i projektet, säger att bibliotekets roll är viktig: Ska det vara ett arkiv där allt, även sådant material som kränker barnens mänskliga rättigheter, finns framme, eller ska det vara ett kuraterat utrymme?

– Biblioteket har alltid varit kuraterat, nya böcker beställs in och sådana som inte lånas så mycket plockas bort, säger Nawas, som funderar över alternativa sätt att läsa de problematiska böckerna, som till exempel **Pippi Långstrump**.

Rasifiering innebär att olika människor, med olika erfarenheter, åsikter och bakgrunder tillskrivs en gruppstillhörighet, alltså görs till en grupp, utifrån föreställningar baserade på exempelvis yttre egenskaper (såsom hudfärg och hårfärg), kultur och religion.

Kuratera är att välja innehåll till exempel till en utställning, en webbsida eller ett bibliotek.

Maija Westergård, 12 år, Korsholm
Bok: **Monster** av Joakim Lundell,
Leif Eriksson och Martin Svensson

”Redan efter första sidan var jag fast. Jag har aldrig någonsin slukat en bok på det här sättet. Jag läste exakt varje ord, och om jag någon gång stod till exempel i en kö, ville jag bara läsa. Jag är väldigt glad att jag köpte den.

Jag visste vem **Joakim Lundell** var före jag läste boken. Jag prenumrerade på hans YouTube-kanal, och kollade på alla hans videor. I boken berättar Joakim väldigt öppet och ärligt om sin uppväxt. Han och hans syskon bodde ensamma med mamman som var missbrukare och psykiskt sjuk. Han hamnade på barnhem, men trots mammans beteende så längtade han efter henne. Jockes tonår blev problemfyllda, det var alkohol och droger. Hans liv var väldigt instabilt tills för några år sedan, då han träffade sitt livs kärlek **Jonna**. Tillsammans hittade de balans i livet, och idag är de några av Sveriges största influencers.

Boken nog riktad till lite äldre personer än jag, och språket är grovt ibland. Det var en ögonöppnare att inse hur lätt det är att hamna fel i livet. Boken är på det sättet lärorik, även om man inte känner till Joakim Lundell. I mig väckte boken hopp om att även om man har kommit snett i livet, kan det ändå svänga om man har viljan och kraften. En väldigt rörande bok, rekommenderar varmt.”

En annan Bea Bladh

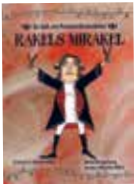
Text: Katarina von Numers-Ekman

Bild: Jenny Lucander
Schildts & Söderströms

Trettonåriga Bea Bladh har aldrig gått i skolan utan blivit undervisad hemma på Braxå gård. Beas längtan efter att bli någon som GÖR saker växer sig allt starkare. Hon grubblar över hurdan man ska vara när man är tretton år, över familjens förflutna och börjar utforska herrgården som hennes mamma har bommat igen. Och när Josefin cyklar in på gården en morgon tar Beas liv en ny vändning.

EN ANNAN BEA BLADH ÄR EN FRISTÅENDE FORTSÄTTNING PÅ SINGER (SCHILDT'S & SÖDERSTRÖMS, 2012).

Rakels mirakel

Text: Malin Klingenberg

Bild: Joanna Vikström Eklöv
Schildts & Söderströms

När Pensionärsmaktens uppfinnare Roffe läggs in på sjukhus för ett benbrott måste Irene ta hand om hans senaste uppfinning, Dubbloratorn. Irene vill bevisa för Pensionärsmakten att hon är pålitlig men allt går på tok och Dubbloratorn hamnar i helt fel händer.

I SERIEN HAR TIDIGARE UTKOMMIT: PATRIK OCH PENSIONÄRSMAKTEN, IRENE OCH SEDELSUGEN, DEN FALSKA BERNICE SAMT DEN FANTASTISKE ALFREDO.

Nattsvart och underbart

Text: Annika Sandelin

Bild: Linda Bondestam
Förlaget M

I den tredje nattboken fyller Yoko tolv år och livet är inte alltid så enkelt. Det var lättare att umgås med Daniel innan de blev förtjusta i varandra och Anna är plötsligt mera med Belle än med henne. När Yokos mamma vikarierar i hälsokunskap och håller sexualkunskap för klasskamraterna håller Yoko på att dö av skam.

I SERIEN YOKOS NATTBOK HAR TIDIGARE UTKOMMIT: YOKOS NATTBOK (SCHILDT'S & SÖDERSTRÖMS) OCH PINSAMT OCH LIVSVIKTIGT (FÖRLAGET).

Yoko-kirjat suomeksi: Teos

KOLUMN

Tretton gamla damer

FOTO: CATIA PORTIN

Sanna Tahvanainen har skrivit både poesi, romaner och barnböcker.

NÄR JAG VAR LITEN präglades mina läsvanor av tre saker: Den totala frånvaron av böcker i hemmet. Det faktum att min låtsasmormor bodde nära ett mysigt bibliotek inhyst i ett knarrigt trähus. Den stora förekomsten av Harlequinböcker och Mysrysare på pappas bensinstation.

Jag läste redan som fyraåring och knarkade förstås böcker alltid när jag kom åt, eftersom vårt hem var märkligt befriat från fyrkantiga tingestar innehållande numrerade sidor. Telefonkatalogen fanns ju, men inte så mycket mer. Och jo, jag är så gammal att jag vuxit upp med fast telefon och telefonkatalog.

När jag var hos låtsasmormor lånade vi mängder av böcker som hon sedan med ändlöst tålamod läste för min syster och mig. Jag minns att jag fick ångest av Muminböckerna, men älskade **Gunilla Bergströms Alfons Åberg**-böcker och **Elsa Beskows** böcker om *Tant Grön*, *Tant Brun* och *Tant Gredelin*.

Men det som smällde ännu högre än Alfons och tanterna var kartongerna med Harlequinböcker och Mysrysare på pappas bensinstation. Det var något kittlande och lite förbjudet över dem och inte undra på, för jag var rejält yngre än målgruppen.

Jag har ägnat timmar åt att försöka ta reda på vad Gin & Tonic är för något, samma sak med Dry Martini. Det lät ju inte riktigt klokt. Stålgrå ögon förekom också ofta, samma sak med jeepar. Och alla kvinnorna var unga, vackra och föräldralösa.

Boken jag älskade mest hette *Tretton gamla damer* och var en Mysrysare. En ung, vacker och föräldralös kvinna tar bussen till en avlägsen ort för att ta hand om några gamla damer som bor i ett stort knarrigt trähus. Kvinnan släpar sin resväska längs vägen. Tills en jeep stannar. I bilen sitter en man som har de stålblåaste ögon som någonsin skådats. Och så skruvas spänningen upp, undan för undan.

När jag försökte googla på Tretton gamla damer, kom jag tyvärr till sidor med vad som eventuellt kunde kallas geriatrisk porr, det vill säga avklätt och rejält rynkigt. Det var inte vad jag var ute efter, utan namnet på författaren, som jag tyvärr inte minns. För någon har ju skrivit denna Mysrysare. Som jag läst om flera gånger än någon annan bok.

Ibland när jag gör skolbesök brukar jag berätta om denna bok.

Det är alltid knäpptyst i klassen. ■

Att ta saker i egna händer

– Tre böcker om små och stora revolter

Sara Nordlund-Laurent, bibliotekarie

Flickan som blev varg

Sofia Hedman & Jenny Lucander Vombat 2014

Milda är världens snällaste femåring, så snäll att andra ibland glömmer bort henne och tar hennes saker utan lov. Just det händer när hon är hemma hos Ilma, som inte kan låta bli Mildas ryggsäck med bra-att-ha-grejern och älsklingssakerna. Milda blir utom sig och låser in sig på toan. "Jag blev arg på dig" skriker Milda till Ilma genom den låsta dörren. Men Ilma hör inte "arg" utan "varg" – och där hittar Milda en väg ut från sin mildhet!

Flickan som blev varg är en bilderbok om vänskap, roller och gränser och Jenny Lucanders illustrationer är briljanta. Se upp för varggapet!

Fågeln i mig flyger vart den vill

Sara Lundberg Mirando 2017

I en tid och på en plats där flickor förväntas bli husmödrar växer Berta Hansson upp med en konstnärsdröm och en förtvivlan i hjärtat. Bertas mamma har drabbats av en lungsjukdom och Berta intalar sig att allt som hon skapar med sina händer; skisser, teckningar och fåglar i blålera, ska hålla mamma vid liv.

Det här är en bildroman för folk i alla åldrar om längtan och sorg, om att inte passa in och inte finna sig, men framför allt om att skapa. Sara Lundberg har låtit sig inspireras av konstnären **Berta Hanssons** målningar, brev och dagböcker, och boken är ett konstverk i sig. Våga visa vad du vill!

Moxie

Jennifer Mathieu Gilla 2018

Varför är det alltid killarna som styr och ställer och håller varandra om ryggen? Det undrar Vivian som går andra året på East Rockport High, en hopplöst dammig skola i en gudsfrågaten avkrok i Amerika. Ingen förväntar sig att Vivian ska göra uppror, men det är precis vad hon gör när hon börjar sprida det feministiska fanzinet Moxie. Att vara feminist handlar om att tjejer "vill bli behandlade som människor i en värld som alltid hittar på sätt att visa dem att de inte är det" och Moxie är en peppig, underhållande och spännande ungdomsroman. Tillsammans är vi starka!

FOTO: ANDREAS LAURENT

Älskade flickboksromantik

Katarina von Numers-Ekman, författare och modersmålslärare. Tidigare läsambassadör.

ILLUSTRATION: JENNY WIK

SOM BARN VAR JAG sprängfylld av romantiska dagdrömmar och de fick ofta sitt bränsle ur klassiska flickböcker från olika tider. Vissa av dem lånade jag om och om igen på biblioteket, bara för att kunna läsa de där ställena som gav mig rysningar av välbehag. Jag minns till exempel fortfarande precis hur fri-scenerna gick till i *Lottaböckerna* av **Merri Vik**, i serien om det lilla huset på prärien av **Laura Ingalls Wilder** och i *Fröken Sprakfåle*-böckerna av **Lisa Eurén-Berner**. Man hade lärt känna hjältinnorna på djupet och följt deras äventyr och umbäranden i bok efter bok och det kändes som om hela berättelsen nådde sin höjdpunkt när den stora frågan äntligen blev ställd.

Att i vuxen ålder läsa om böcker som väckt den sortens känslor i barndomen är något man ska överväga mycket noga. Risken finns att den skimrande romantiken framstår som hemskt banal och klichémässig. Könsrollerna kan till exempel vara iögonfallande stereotypa i äldre flickböcker. Eller så förstörs stämningen av någon förbryllande omständighet, som att sprakfålen Inga-Maja faktiskt gifte sig med sin kusin.

Men en av mina mest njutningsfulla läsupplevelser i som-mar var faktiskt på sätt och vis en klassisk flickbok, nämligen Emilia Kent. *Runotytön tarina jatkuu* av **Satu Koskimies** och

Vilja-Tuulia Huotarinen (WSOY, 2018). Författarna har gett sig själva den svåra och farliga utmaningen att skriva en fortsättning på de berömda böckerna om flickan Emily av den kanadensis-ska författaren **L. M. Montgomery**, mest känd för serien om

” Eller så förstörs stämningen av någon förbryllande omständighet, som att sprakfålen Inga-Maja faktiskt gifte sig med sin kusin.

Anne på Grönkulla. Trilogin om den föräldralösa Emily utkom 1923–1927 och hör till de klassiska flickböcker som har älskats av generation efter generation av unga läsare.

Det är ungefär trettiofem år sedan jag själv läste böckerna, men ändå tog det inte mer än en halv sida förrän jag var tillbaka på gården New Moon på Prins Edwards ö. Att få läsa om vad som hänt sedan sist med Emily och hennes älskade Teddy och deras vänner och familjemedlemmar var så roligt att jag under långa stunder lyckades glömma att boken inte alls är skriven av

L. M. Montgomery. Eftersom Koskimies och Huotarinen är så trogna originalet när det gäller både språket, berättarstilen, tematiken och handlingen kunde jag lätt acceptera boken som en del av samma helhet.

Och i slutet av sin bok lyckas författarna med bara några rader ge mig just de där ljuvliga romantiska rysningarna och jag inser hur länge sedan det är jag upp-levde dem sist. Så klart har jag berörts starkt av många litterära kärlekshistorier som vuxen, men ändå inte riktigt på samma sätt.

” Jag har berörts starkt av många litterära kärlekshistorier som vuxen, men ändå inte riktigt på samma sätt.

Som barn- och ungdomsförfattare har jag ännu inte vågat mig in på den romantiska kärlekens domäner, kanske just för att jag varit rädd för att det ska bli banalt. Samtidigt skulle det kännas fint att kunna skapa samma slags ljuvliga känslor hos mina läsare som de romantiska rysningarna jag njöt så mycket av som barn.

Jag tänker på recensenten som överraskande hade läst in förtjusning i en relation i min senaste mellanåldersbok *En annan Bea Bladh* där jag inte alls själv tänkt i sådana banor. Det frö till förälskelse jag däremot tyckte att jag hade sätt i boken är det egentligen ingen recensent som nämnt. Kanske ska jag ta det som ett tecken på att jag behöver bli lite modigare och våga försöka ge romantiken ett lite större utrymme i någon framtida text. ■

Kaninen gillar

Karoliina Pertamo
Schildts &
Söderströms

Här är kaninen! Kaninen gillar molntussar, maskrosor och sin vän igelkotten!

Kaninen gillar är en rar och glad bilderbok om vänskap och annat vack-ert. På uppslagen i klara färger får läsaren möta kaninens vänner och ta del av vad just de tycker om. Den här boken passar för de allra minsta.

Myös suomeksi:

Pupu tykkää, Kustantamo S&S

Prinsessboken

Sanna Mander
& Anna Sarve
Schildts
& Söderströms

Vad äter prinsessor? Varför pussar de grodor? Och hur hanterar de eldspru-tande drakar? I den här boken får du reda på allt som är värt att veta om prinsessor. Du får stifta närmare bekantskap med några av historiens mest älskade prinsessor och några hatade. Dessutom ingår tre nyskrivna prinsessagor av *Malin Klingenberg*, *Kasper Strömman* och *Peppe Öhman*.

Myös suomeksi:

Prinsessakirja, Kustantamo S&S

Rassel prassel promenad

Text: Hanna Lundström

Bild: Maija Hurme
Schildts & Söderströms

I Hanna Lundströms debut *Rassel prassel puss* fick de minsta en egen diktbok med poesi ur hemmets var-dag. Den här gången bär det iväg på promenader i naturen. Dikterna är jordnära och uppstår bland barr och blad, i blåbärssnåren, kring rötter och stubbar. Blicken fångar detal-jer: lingonprickar, stövlar knarr och gungande mossor, den smältande utfärdssmörgåsen.

Pappa, jag och havet

Lena Frölander-Ulf
Förlaget M

Man kan ha en pappa som är social fast man själv är blyg. Då kanske man hellre leker själv. Letar efter vackra stenar. Och hittar en egen fest! Ett party man går på bara om man vill ...

TIDIGARE DEL I SERIEN: JAG, FIDEL OCH SKOGEN

Myös suomeksi:
Isä, minä ja meri, Teos

Rosie springer

Marika Maijala
Förlaget M

Rosie är en racerhund. Om dagarna springer hon på tävlingsbanan, om nätterna sitter hon ensam i sitt rum. En dag fortsätter Rosie springa fast banan tar slut. Hon hoppar över staketet och springer genom skogar, städer och möter andra hundar. Rosie springer är den prisbelönta illustratören Marika Maijals debut som författare.

Myös suomeksi:
Ruusun matka, Etana editions

Ägget

Sanna Sofia Vuori
Linda Bondestam
Förlaget M

Ägget är en charmig bilderbok som självklart och obekymrat tar sig an en fråga som alla barn ställer, förr eller senare: hur blev jag till?

Myös suomeksi:
Muna, Teos

KOLUMN

Det ödmjuka hjärtat

Lena Frölander-Ulf, illustratör och författare

I ZACHARIAS TOPELIUS KLASSISKA SAGA får prinsessan Adalmina en magisk pärla som ska ge henne klokhet, rikedom och skönhet. Skulle hon råka tappa pärlan mister hon allt, men får ett ödmjukt hjärta istället. Det tycker ingen är nåt fint. Sen går det ju som det går: Adalmina tappar pärlan när hon speglar sig i en damm. Hon glömmmer vem hon är och var hon kommer ifrån. Eftersom det är en prinsessaga, möter hon naturligtvis en prins. Men: En prins som blir förälskad i henne för hennes goda hjärtas skull! Till sist får Adalmina tillbaka både pärla, rikedom, skönhet och klokhet, men hon får också behålla sitt ödmjuka hjärta. Och en prins som älskade henne redan innan det där Extra Allt.

” Vaddå flickor?

”Är det så här vi vill uppfostra flickor ännu på 2000-talet?” frågade recensenten när min tolkning av sagan kom ut år 2011. Jag var förbryllad. Ska man inte vara snäll? Och vaddå flickor? Alla kan väl läsa en bok?

Med åren har det har gått upp för mig hur privilegierad jag varit. Jag hade helt enkelt aldrig ens tänkt tanken att prinsessagor kunde vara till för att uppfostra just flickor. Jag måste ha vuxit upp i en av de mest icke-könskodade miljöer och under ett av de flickvänligaste årtionden som funnits. På sjuttioalet var barnkläderna inte rosa eller blå som idag; vi var alla klädda i grönt, orange och brunt! Ingen har någonsin sagt till mig att flickor inte kan eller inte får. Jag är enda barnet till föräldrar som inte varit särskilt könstraditionella. Mina kusiner på sommarstället har för det mesta varit flickor som huggit ved och kört motorbåt. Min bästis, och det närmaste en syster jag haft, har också fått lära sig hantera

SKISS: LENA FRÖLANDER-ULF

FOTO: JOHN GRÖNVALL

TOPELIUS 200 ÅR

” Några ödmjuka hjärtan syntes inte till på långa vägar.

båtar och bygga hus. Slumpen (och mina föräldrars människotycke) fyllde min barndom med driftiga flickor och kvinnor.

I skolan var det tuffhet och sarkasmer som var hårdvaluta. Visst florerade sexismen men inte var det så kul för pojkarna heller. Att vara en survivor var grejen, att glida ovanpå. När min matematiklärare i gymnasiet ville mäta mina mått för att ta reda på ifall jag uppfyllde det gyllene snittet, gjorde jag som jag blivit programmerad till: marscherade ut. Och fick stöd för det både hemma och i lärarrummet. Läraren fick ju vara kvar, naturligtvis. Men jag fick byta.

Jag tog plats och det gjorde min vänner också. Några ödmjuka hjärtan syntes inte till på långa vägar. Det har tagit mig många år och erfarenhet av sorg, föräldraskap, motgångar och växtvärk att inse det fina i att odla ett ödmjukt hjärta.

Ödmjuk är inte detsamma som foglig eller timid. Ödmjukhet är inte att lägga sig platt inför auktoriteter eller att ge upp och sluta kämpa. För jämställdhet. Mot orättvisor. Ett ödmjukt hjärta betyder tacksamhet för mig. Att odla innerlighet och glädje. Att försöka vara snäll. Att lära sig SE andra människor och inte gå på som en ångvält (jobbar på det ...). Att ta sig tid att begrunda vilka sorters privilegiepärlor vi själva blivit tilldelade, och om inte vi – precis som Adalmina – ibland bara sitter och speglar oss i all vår förträfflighet?

Jag har lärt mig mycket sedan 2011, men frågar någon mig om det är så vi vill uppfostra barn på 2000-talet, är mitt svar fortfarande: "Självklart!" ■

Catarina Salo och Louna, 6 mån

"Louna och jag gillar båda boken **Ägget** av **Sanna Sofia Vuori** och **Linda Bondestam**. Än så länge läser vi någon sida i taget, så långt räcker halvåriga Lounas koncentration, men då räcker boken också flera dagar!

Vi gillar **Ägget** för att den tar upp olika familjeformer på ett naturligt sätt. Det är inget konstigt i att Lu har många föräldrar eller att Mauds mamma adopterat Maud från grannskogen.

Eftersom vår egen Louna fått hjälp på livstraven av donerade könsceller, är boken en bra diskussionsöppnare här hemma om något år. Ägg kan komma från olika håll och ändå vara en naturlig del av familjen, hur familjen än ser ut.

När vi läser **Ägget** brukar vi också titta på alla de fina bilderna och fundera kring vad olika saker betyder. På en sida finns en kom ihåg-lapp som är tvåspråkig, precis som vi är i vår familj. Vi hittar mycket vi känner igen oss och våra kompisar i, och tycker det är extra tjustigt att en familj med fyra föräldrar får bli representerade i **Ägget**.

Än så länge tycker Louna att det roligaste är att bita på böcker, men ju mer vi läser tillsammans desto mer intresserar hon sej för annat än papperssmaken. Jag kan inte vänta på att hon blir lite större så jag får läsa alla mina egna favoriter för henne (*Tordyveln flyger i skymningen! Agnes Cecilia! Anaché! Tvillingarna!*)."

Vrooom!

Antti Ollikainen
Schildts &
Söderströms

Följ med till robotarnas verkstad! Bing och Bang bygger något, men vad ska det bli? Klick! Pff! Klunk klunk!

Med hjälp av finurliga illustrationer får den vuxna och barnet tillsammans fundera ut vad som händer och hur det låter. Det verkar som om man kan göra en tur i rymden med den här mojängen.

Myös suomeksi:
Tsuum! Kustantamo S&S

God natt på jorden

Linda
Bondestam
Förlaget M

God natt är orden som sägs till små ungar varje kväll. Över hela jorden. Ungar och deras föräldrar lägger sig varje kväll – eller gör de? Under vattnet, i djungeln, i underjorden, på andra planeter, på Antarktis, i staden. Alla har små ögonblick av ömhet före de somnar in. Och den lilla läsaren får bre ut filten eller täcket på varje sömning varelse.

Myös suomeksi:
Hyvää yötä maa, Teos

Hönans Kalas

Nadja Andersson
Schildts &
Söderströms

Hönan ska ha kalas. Hon har skickat fina inbjudningskort och plockat en hel korg med bär. Hon bakar kalastårta, dammar mattorna, diskar koppar och fat, bakar bröd och skär upp äpplen till salladen. Men oj, vad klockan är mycket! Då får Hönan syn på nåt ljusbrunt som ligger och skräpar. En vild jakt med dammsugaren börjar.

Hönans kalas är en berättelse om att tappa fjädrarna men få tillbaka livsmodet tack vare goda vänner.

MERA INTERVJU

Ställer sig i barnets skor

PIJA LINDENBAUM är en av Sveriges mest kända barnboksskapare. Sedan Else-Marie och småpapporna kom ut 1990 har hon gett ut 25 barnböcker, bland annat serien om Gittan. **MERA vill veta mera om hur Pija Lindenbaum jobbar.**

Du både ritar och skriver böckerna. Vilket kommer först?

– Jag tycker om orden och att laborera med dem. Jag hoppar fram och tillbaka mellan ord och bild. En bild kan föda en tanke som blir en mening, och en mening kan ge upphov till en bild. Det är en växelverkan.

Du har så fint barnperspektiv och träffsäkra detaljer.

Har du en hemlig portal till barndomen eller hur gör du för att komma åt det?

– Hur kan jag veta var det kommer ifrån? När jag jobbar kommer det spontant, men jag har en teori kring barnperspektivet. I stället för att beskriva barnets värld uppifrån kan man ställa sig i barnets skor och uppleva världen med deras ögon. Ett barn ser världen utan erfarenhet av hur saker ska vara. Fantasi och verklighet har en luddig gräns. Att ett lejon kommer emot en på gatan är till exempel helt möjligt.

Gittan, Hjördis och Puma ritar i boken
Gittan gömmer bort sig.

TEXT: MAIJA HURME
FOTO: ULRICA ZWENGER
ILLUSTRATIONER: PIJA LINDENBAUM

” När boken hade kommit ut förstod jag att den handlade om min familjehistoria.

Dina böcker har alltid haft en konsekvent och igenkännbar stil. Bilderna ser både spontana och välplanerade ut. Hur lyckas det?

– Mina bilder är inte spontana! Jag tycker själv att de är alldeles för krampaktiga. Jag är sorgsen över att jag inte är fri att prova nytt. Jag har försökt. Jag kan ha en plan över hur bilderna i en ny bok ska skilja sig från mina gamla bilder, men så blir det ändå likadant som förr. Jag har accepterat att jag alltid kommer tillbaka till min igenkännbara stil.
– Men jag älskar förändring!

Endast två av dina böcker har en annan författare. Rollen som författare-illustratör måste kännas väldigt rätt för dig. Hur tänker du kring det?

– Jag arbetar väldigt långsamt, och det skulle vara ekonomiskt ohållbart om en författare som jobbade några veckor med texten skulle dela på royaltyn, medan jag sätter nio månader på en bok. Det viktigaste är ändå att jag älskar att jobba med orden. Jag har ett språk som inte är korrekt svenska. Jag inspireras av barnens sätt att prata och tänka. Jag gillar det, men därför är böckerna svåra att översätta.

I dina tidigare böcker har du mera text, medan bilden får dominera i de nyare. Har det varit en medveten utveckling?

– Jag gillar själv när språket är koncentrerat. Det har blivit mera komprimerat med åren, och mera undertext.*

Hur kändes det att göra boken Pudlar och pommes? Det är den enda av dina böcker med djurkaraktärer i huvudrollen. Var det för att flyktingtematiken skulle ha blivit för svår med igenkännliga personer med visst utseende?

– Det var just så. Med djur kommer man "lättare undan". Det skulle dessutom ha varit konstigt med ensamma barn på en ö. Boken var inte lättare eller svårare att göra än andra böcker, men

det var första gången jag gick utanför mig själv. Alla mina böcker har ju handlat om mig, mig, mig, men omvärlden trängde sig på nu och jag ville göra något annat. När boken hade kommit ut förstod jag att den ändå handlade om min familjehistoria. Min pappa flydde från Tyskland till Sverige under andra världskriget.

Var jobbar du med dina böcker?

– Jag arbetar i en lokal, en ateljé som finns i en gård från 1700-talet i Stockholm. Men när jag ska komma igång – då måste jag vara någon annanstans: på ett café, på en promenad eller en resa. Då vill jag känna mig fri. Ibland åker jag bort en vecka. Det får inte finnas familj eller vanlig vardag kring mig då. De senaste åren har jag tillbringat de här veckorna i ett sommarhus på Gotland. Det är inte så harmoniskt som det låter: ofta får jag kämpa med ideerna för att få dem ur mig. När det det är dags att börja rita och måla återvänder jag till ateljén.

Hur ska det vara där då? Vilka saker behöver du?

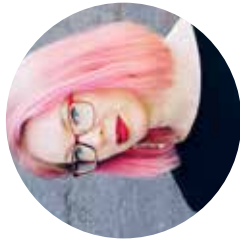
– Det är viktigt att det är tyst, att det finns bra ljus och att det finns ett ritbord som kan vinklas.

Vad har du på ditt ritbord just nu?

– Nu är det städat! I höst kommer *Bidde det då?*, som är en tolkning av historien om en liten man som kommer till en skräddare med en bit tyg för att få en vacker rock men till slut inte får någonting alls. Den är redan gjord. Den senaste tiden har jag jobbat med opera. Jag har skrivit ett verk som heter *När då då* som sätts upp på Kungliga Operan.
– Sen ska jag börja med nästa bok! ■

*) Undertext = sånt som kan läsas mellan raderna, som man inte skriver ut men läsaren ändå förstår.

Kan pojkar läsa om prinsessor?

JAG UPPTÄCKTE SHANNON HALES BÖCKER genom fantasyromanen *Book of a Thousand Days*, en historia baserad på en folksaga där huvudpersonens intima berättarröst förtrollade mig. Jag kastade mig över Hales övriga böcker, så som *Austenland*, *The Goose Girl* och *Princess Academy*. Tillsammans med min son har jag läst flera av böckerna i serien *Princess in Black*, som köpts in av Tammi och kommer att utkomma på finska. Och jag kan inte bärga mig tills jag får se vad Hale kommer att göra med den Wonder Woman-berättelse, *Diana, Princess of the Amazon*, som hon och hennes man **Dean Hale** jobbar med för DC Comics.

” Unisont ropar
pojkarna ”BUUU!”

Hale är aktiv på Twitter, och en av de saker hon ofta skriver om är att hennes böcker anses vara för flickor, eftersom hon är en kvinna och hennes huvudpersoner är av kvinnligt kön. När hon besöker skolor får pojkarna ibland göra något annat medan hon får prata inför flickorna (det motsatta händer aldrig om författaren är en man), eller så introduceras hon för eleverna med ett ursäktande ”detta är för flickorna men ni pojkar måste lyssna ändå”.

Så här beskriver Shannon själv ett skolbesök på sin blogg:

”**Jag turnerade med den tredje Princess Academy-boken och besökte en skola med en grupp elever från klasserna 3–8:**

Jag: Många lärare har berättat samma sak för mig. De säger att när de berättar för sina elever att de skall läsa en bok som heter Princess Academy säger alla flickorna ... Jag pekar på eleverna och väntar. Unisont ropar flickorna 'Hurra!'

Jag: Och pojkarna säger ...

Jag pekar och väntar. Pojkarna vet vad de skall göra. Det vet de alltid, oavsett ålder eller var de bor. Unisont ropar pojkarna 'BUUU!'

Jag: Och sen säger lärarna att efter att de läst boken gillar pojkarna den lika mycket, eller till och med mer, än flickorna.

Min publik flämtar till. De väntade sig inte det.

Jag: Så det är inte boken i sig pojkarna inte gillar. Vad är det?

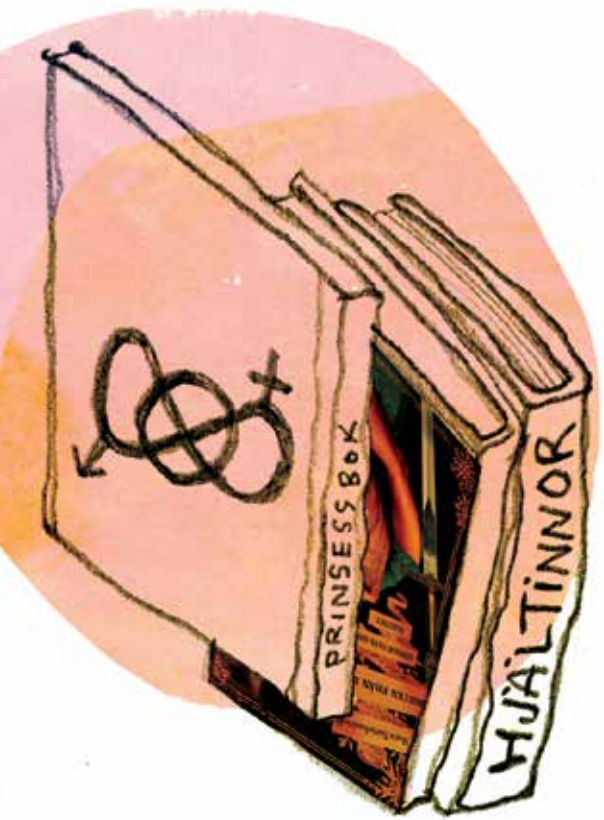
Barnen ropar 'Namnet! Titeln!'

Jag: Och varför gillar de inte titeln?

Som vanligt ropar barnen 'Princess!' Men den här gången ropar en liten tredjeklassare, som jag senare får veta att heter Logan, 'För att det är tjejtigt!'

Och sättet Logan säger 'tjejtigt' på innehåller så mycket hat för någon så liten. Så mycket förakt. Jag har hållit 200–300 skolframträdanden. Jag har frågat eleverna dessa frågor dussintals gånger och alltid fått samma svar, men sättet han säger 'tjejtig' på får mig att ta ett steg bakåt. För en stund är jag mållös av hans fientlighet.”

MINA EGNA ROMANER har främst flickor och kvinnor i huvudrollerna och det har lett till att jag fått något överraskande frågor. Kan pojkar läsa dina böcker? Varför är alla skurkar män? Varför skriver du om starka kvinnor? Jag ville diskutera dessa ämnen med Shannon Hale, och kontaktade henne för en mejlkonversation om flickor, pojkar och böcker.

Maria: Kommer du ihåg första gången någon antog att dina böcker är "för flickor"?

Shannon: Min första roman publicerades 2003 och det antagandet kom omedelbart. Jag var överraskad över att förläggare, publicister, bokhandlare, föräldrar etc. utgick från att ingen pojke kunde vara intresserad av min bok för att jag var en kvinna och min huvudperson var en flicka. Men jag var ny i branschen och tvivlade på mig själv. Det tog mig ett par år att utforska denna giftiga ideologi och börja uttala mig emot den.

” Förfaktet för ”böcker för flickor” fortsätter in i vuxenlitteraturen.

Maria: Du har varit väldigt frispråkig gällande frågan att böcker inte är för flickor eller för pojkar. Vilka erfarenheter har du av att möta läsare, barn eller vuxna, när det gäller den här frågan?

Shannon: Många! Jag har deltagit i över tusen evenemang och frågan kommer upp i princip varje gång. Föräldrar säger rakt framför mig åt sina söner att de inte kan läsa mina böcker för att de är "för flickor". Jag blir presenterad som någon som "skriver för flickor". Och så träffar jag alltid på någon förälder som erkänner för mig att deras son "faktiskt gillar dina böcker!" Pojkar är fullt kapabla att intressera sig för och känna empati med kvinnliga karaktärer bara vi slutar förlöjliga dem för det.

Maria: Det här gör mig både ledsen och arg. Vi lär pojkar att det är skamligt att vara av kvinnligt kön eller intressera sig för saker som kodas som kvinnliga. Jag har sagt, något beskt, att jag upplever att pojkar och män läst och tyckt om mina böcker på samma sätt som flickor och kvinnor gör: med sina hjärtan och hjärnor, inte med sina reproduktiva organ. Vissa finländska skolor ger sina elever läsrekommendationer baserat på kön, och mina böcker finns alltid på "för flickor"-listorna. Förstås.

En sak som nyligen förts på tal är att alla "skurkar" i mina böcker är män. När det de facto är så att antagonisterna i mina två första böcker är kvinnor, och i den tredje är det en icke-könsbestämd entitet. Det är bara i de följande tre som de är män, men det är tydligen mycket chockerande och provocativt för vissa läsare. Kanske för att huvudpersonerna är kvinnor? Jag tror inte att någon skulle höja på ögonbrynen om protagonisterna var manliga.

Shannon: Det där är så konstigt! Det finns mycket underligheter. Läsare tar med sig sina egna erfarenheter och antaganden när de läser, så det är naturligt att inte alla läser på samma sätt. Men det är mycket underligt när vad de tar med sig inte finns på sidorna alls. Jag minns en kritiker som kallade Princess Academy för "mjukporr" och jag tänkte "vilken bok har du läst??"

Maria: Jag kan inte komma ihåg några sådana teman i Princess Academy! Apropå det så har du skrivit många böcker med orden "flicka" eller "prinsessa" i titeln. Har det varit ett medvetet val?

Shannon: Det var inte ett medvetet val till en början. Min första bok hette "The Goose Girl" eftersom den var baserad på en saga med samma namn. Min tredje bok hette "Princess Academy" för att titeln funkade för berättelsen. De titlarna stämplade mig, och antagandet att jag skriver "för flickor" har följt mig i över 30 böcker. Jag omfamnar det. Jag är stolt över att skriva om flickor för många olika sorters flickor. Jag tar gärna på mig att vara en högljudd röst till stöd för berättelser om flickor och det nödvändiga för pojkar att också läsa brett.

Maria: Fyra av mina romaner har den kvinnliga huvudpersonens namn i titeln, och de senaste har fått stämpeln "feministisk fantasy". Jag har ibland oroat mig för att det kan stöta bort vissa (manliga) läsare. Å andra sidan tror jag inte att vi kan skapa förändring genom att sudda ut flickors berättelser. Jag upplever att detta förakt för "böcker för flickor" fortsätter in i vuxenlitteraturen.

Shannon: Absolut. Titta bara på vad vi i USA bör läsa i high school och college – de böcker som anses viktiga av den akademiska världen – och hur det till 90% är frågan om böcker av män om män. Berättelser av kvinnor om kvinnor har historiskt sett ansetts mindre betydelsefulla. Det finns gott om bevis på detta. Jag tror dock att det långsamt förändras.

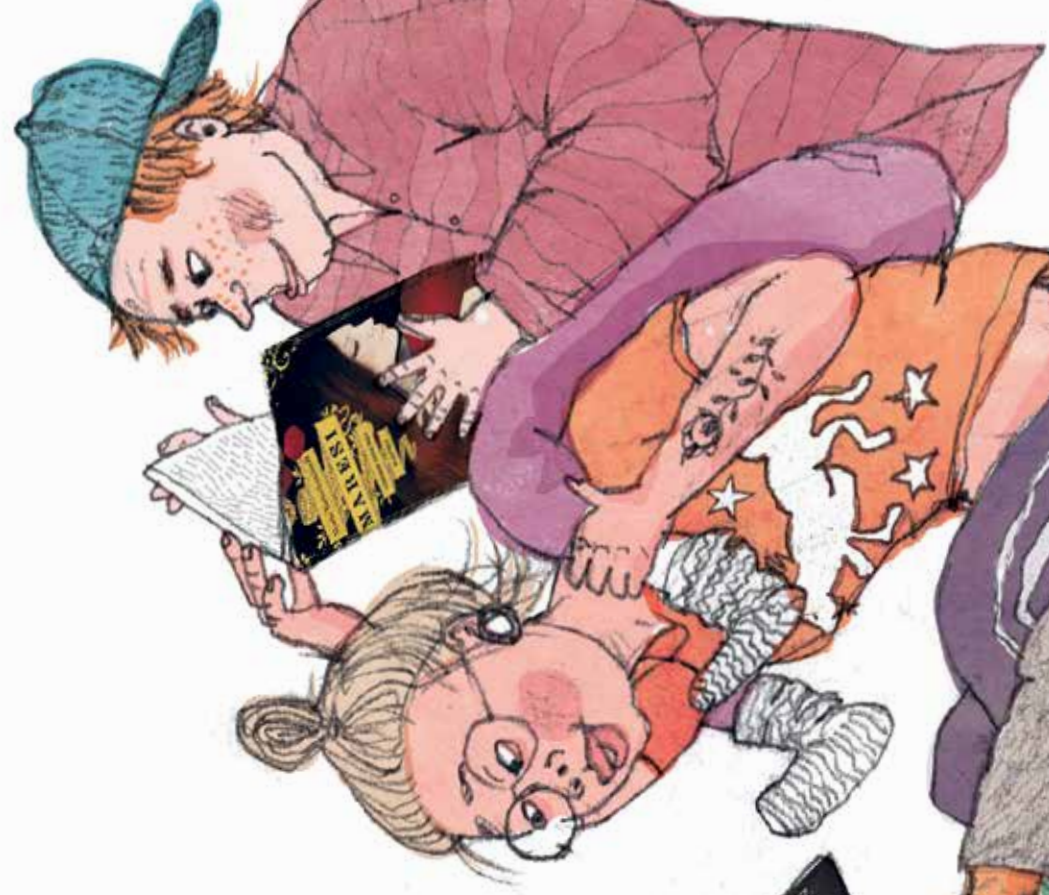
Maria: Ja! Det gör det! Vi kan förändra saker genom att lyfta fram de här frågorna. Mina böcker brukade finnas sorterade i kategorin "starka flickor" i Helsingfors bibliotekssystem, medan det säklart inte fanns någon "starka pojkar"-kategori. Jag lyfte upp detta i flera tal och texter, och nu finns inte kategorin i biblioteksystemet längre. Vilka förändringar har du själv märkt?

Shannon: Nästan varje gång jag talar inför en grupp – vare sig det är lågstadielever eller vuxna – tar jag upp könskodat läsande på ett eller annat sätt. Och mer än hundra gånger har människor kommit fram till mig, ibland först flera år senare, och sagt att de aldrig tänkt på detta förrän jag förde saken på tal. Jag tycker det är uppmuntrande! Förlag kategoriserar böcker allt mindre som "för flickor" eller "för pojkar" vilket är underbart. Litteratur fungerar bäst när vi ger ut många olika sorters böcker och låter barnen välja vad de vill läsa, utan att tala om för dem vilka berättelser som är för dem och vilka som inte är det.

Sådan beteende avskräcker i själva verket från livslångt läsande. ■

Shannon Hale är en New York Times-bästsäljande författare som har skrivit mer än 25 barn- och ungdomsböcker, bland dem den populära Ever After High-serien, den grafiska romanen Real Friends och prisvinnande The Goose Girl, Book of a Thousand Days och Princess Academy. Hon har också skrivit tre romaner för vuxna, varav Austenland filmatiserats med Keri Russell i huvudrollen.

KONVERSATIONEN ÄR ÖVERSATT FRÅN ENGELSKA AV MARIA TURTSCHANINOFF.

Nu är Maresis historia klar

Maria Turtschaninoff skriver fantasy. Hennes bok **Maresi** fick Finlandia Junior-priset år 2014. Böckerna om **Maresi** och Röda klostret har utkommit i 22 länder. Den tredje boken i serien, **Breven från Maresi**, har utkommit i höst.

till ett stadigt bakgrundsbrus. Nån som sitter och t.ex. talar i telefon nära mig är svår att stänga ute. Och jag kan inte ha musik med sång som bakgrund då jag skriver, men instrumentalmusik går bra.

En hel bok är väldigt många sidor text, och allt ska hålla ihop i berättelsen. Hur gör du för att hålla koll på alla trådar du har vävt in? – Jag läser om manuset många, många gånger. Jag gör listor på saker som måste ändras eller fixas. Ibland skriver jag arkivkort med frågor/teman i olika färger som jag sorterar och flyttar runt. Men viktigast är nog att läsa manuset med penna i hand – också då använder jag ofta olika färger för olika typer av saker som måste ändras.

Vad händer nu när den sista boken i trilogin är ute? – Nu känner jag mig fri att göra vad jag vill! Jag kommer garanterat att återkomma till samma fantasyvärld igen, även om Maresis historia nog nu är färdig. Men varje bok jag skriver öppnar upp för minst fem nya berättelser, så jag har inte brist på uppslag. Det svåra är att välja vilken historia som bör berättas härnäst. Det kan ändå hända att jag skriver något helt annat här emellan – men fantasy blir det garanterat i alla fall.

Vad läser du själv då? Vad är det absolut bästa inom fantasy just nu? – Jag läser brett. Jag är ingen expert på fantasy alls och har mycket dålig helhetsskoll. På sistone har jag läst en hel del facklitteratur, eftersom det ger mig uppslag för mina egna berättelser. Det bästa inom fantasy skulle jag säga är att allt mer heterogena röster får höras – fantasy från andra delar av världen än den anglosaxiska håller på att göra sig starkt gällande. ■

TEXT: MAIJA HURME
 FOTO: NIKLAS SANDSTRÖM

Cowboy-Kitty och jag

FOTO: MARICA ROSENGÅRD

Kjell Westö, författare, sportfåne och boknörd

JAG LÄSTE KOPIÖST i min barndom, i synnerhet på somrarna. Familjens sommarställe fanns i Ruovesi i norra Tavastland och mina första läsminnen därifrån är förutsägbara, *Kometen kommer* och *Trollkarlens hatt*. Men det fanns en speciell laddning i att läsa **Tove Janssons** tidiga böcker i de tavastländska skogarna, där jag ofta kände mig ensam. Jag upplevde inte Mumindalen som en idyll, för mig var böckerna mystiska och rentav skrämmande.

Det spelade ingen roll om sommaren var regnig eller solig: jag var en litterär hamster, jag slukade allt jag kom över. I släktgömmorna fanns inbundna Allers-årgångar från 1920-talet och ett digert bildverk om sommar-OS i Helsingfors 1952. OS-boken läste jag varje år och kunde alla segerresultaten utantill. Än i dag minns jag att luxemburgaren Joseph Barthel grät på prispallen när han vunnit 1 500 meter, och att boxaren Ingemar Johansson var så rädd för sin final-motståndare Ed Sanders att han sprang undan och blev utbuad. När jag läst allt som gick att läsa kom mormor till min hjälp. Hon var medlem i Svenska Litteratursällskapet och hade mycket böcker. Det blev ofta en säregen blandning. Jag läste **Harald Hornborgs** historiska romaner där ädla riddare lägrade spröda jungfrur på kalla stengolv. Men jag läste också *Cowboy-Kitty* av **Anne Lykke** – sannolikt en pseudonym, för Anne Lykke är också en erotiskt aktiv dansk hov-dam från början av 1600-talet – som handlade om en tuff ung Texaskvinna som bröt mot alla förväntningar på hur en flicka ska vara. I latensåldern var min vaknande lust ganska hårt riktad mot Cowboy-Kitty. Men jag ska inte göra mina läsvanor mer gränsöverskridande än de var: i slutet av romanen träffar Kitty en stilig oljeingenjör och gör först motstånd men blir sedan handlost förälskad.

I **MUNKSNÄS**, dit vi flyttade när jag var nio, låg biblioteket intill sportplanen. Det hade betydelse. Alla känner sportfånen och alla känner boknörden, båda är barnarketyper. Men jag var både och, och jag hade en barndom som var både sportigt social och ganska ensam. Från biblioteket lånade jag allt som gick att låna: när jag hade läst B. Wahlströms grönyrggade pojkböcker läste jag de rödryggade flickböckerna av bara farten. *Kullamannen* var en favorit, *Ture Sventon* en annan. Ingen litteraturkritiker hittade min Ville Vessla-allusion i romanen Lang från 2002.

När jag läst allt som fanns för ungdom i Munksnäs filialbibliotek lånade jag hem **George Orwells** *Leve aspidistran* och en bok av **Norman Mailer**. Jag var fjorton år då, jag läste dem och blev svettig om pannan, jag fattade ingenting. Och det var nog bra så, jag var alldeles tillräckligt lilgammal som det var. Dessutom är det en helt annan historia som börjar där. ■

Skuggorna

Maija & Anssi Hurme Schildts & Söderströms

Ett barn får besök av en besynnerlig figur. Ingen annan verkar se figuren, men den följer med överallt, likt en skugga. Den sätter sig på barnets tallrik, den låter inte barnet leka med de andra på dagis och den vill höra den mest skrämmande kvälls-sagan. Följande morgon finns det två figurer i köket.

Skuggorna handlar om saknad, men också om att klara sig och hitta tröst i varann och i minnet av den man saknar.

Myös suomeksi:

Varjostajat, Kustantamo S&S

Burman

Anna Härmälä Schildts & Söderströms

Burman vinkar farväl till gammelmormor Glitterina. Han torkar sina tårar i en av

hennes brokiga näsdukar.

Hemma hos Glitterina är det fullt av prylar som hon har samlat under sitt långa liv. Burman stoppar in Glit-terinas finaste grejer i sina hamster-kinder och vandrar iväg, utan att veta vart.

Burman är en berättelse om sorg, vänskap och hopp.

Myös suomeksi:

Suruposki, Kustantamo S&S

Kurre Snobb och popcornen

Text: Sanna Tahvanainen Bild: Lena Frölander-Ulf Schildts & Söderströms

En oemotståndlig liten bok om vän-skap och beroende. Holland Park i London är varken för liten eller stor, utan alldeles lagom. Där bor Kurre Snobb, parkens elegantaste ekorre. Kurre Snobb älskar nya, fina kläder. Och han tycker mycket om guldklock-an han fått av farfar. Ända tills en dag då allting förändras ...

Myös suomeksi:

Kurre Keikari ja popcornit, Kustantamo S&S

Bärtil och knytkalaset

Text: Monica Vikström-Jokela
Bild: Johanna Sjöström
Recept: Michael Björklund
Fontana Media

En sagobok med recept eller en kokbok med saga.
Fåret Bärtil bjuder på knytkalas för att fira Alla grisars dag. Vännerna bidrar med allt från blåbär till stöveltofsar, och det är inte alltid så lätt att komma överens om vad man ska kocka. I receptdelen berättar **Micke Björklund** vad han tycker man kan laga av samma ingredienser.

I SAMMA SERIE: BÄRTIL OCH GLASSBILEN, BÄRTIL OCH TVÄRTOM-DAGEN, BÄRTIL OCH HOPPA PÅ-FESTEN.

Vesta-Linnéa och gosnosen

Text: Tove Appelgren
Bild: Salla Savolainen
Förlaget

I den tredje boken om Vesta-Linnéa beskriver Tove Appelgren både barns och vuxnas ängtan efter ett litet mjukt djur att ta hand om. Vesta-Linnéa tar reda på allt om hundar, tjatar, argumenterar och lyckas till slut övertyga sin mamma om att familjen ska skaffa en hund. Först går allting bra, men vad beror Viktors häftiga snuva på?

TIDIGARE I SERIEN: SOV NU, VESTA-LINNEA, VESTA-LINNEA OCH MONSTERMAMMAN

På en trollsländas vingar

Text: Ann-Christin Waller
Bild: Anni Wikberg

Den här sago-boken berättar om fem barn och deras modiga beslut att följa sina drömmar.

Det betyder resor till okända världar som ger dem självtillit och lär dem att både fantasi och verklighet behövs för att drömmar ska bli sanna.

Följ med på deras spännande, skimrande färder och du kommer aldrig att glömma dem!

Webbshop: www.bokhandel.ax

MITT LÄSMINNE

Vad jag tänker på när jag tänker på läsning

FOTO: NIKLAS SANDSTRÖM

Adrian Perera, författare

BÖCKER FUNGERAR SOM KAFFEBORD. Som flyttbar tapet. Som byggmaterial för torn. Ibland läser jag böcker men oftast ligger de mest omkring mig.

Jag har aldrig gillat att läsa. Det finns säkert flera orsaker till det. Jag har alltid haft en långsam lästakt. Läst samma mening om och om igen. Läst samma mening om och om igen. Läst samma mening om och om och kan vi inte göra nåt annat istället? Jag har aldrig gillat att läsa. Det fanns andra i lågstadiet som var bättre på det än jag. Men det fanns andra som var bättre på sport också, så vad kan man?

”... och vill man kanske ha de gamla *FantomenHermanHedning KalleochHobbeKalleAnkorna* för de slängs ju ändå ...”

Man kan alltid bygga kaffebord av böcker. Gå till biblioteket i Liljendal, som står ut, matt gult och flagande vid sportplanen, förbi de vita pelarna som vaktar den tunga dörren. Gå in bland rader på rader av böcker som står prydligt radade under det höga taket och lyssna på ekot av bibliotekarien **Eivors** stämpel som dundrar mot lånekort efter lånekort. Man kan låna *Fantomen* och *Herman Hedning* och **Philip Pullman** och **Stephen King** och *Phantom Valley* som är som *Sweet Valley High* fast med mer blod och onda speglar så du vet att det är för pojkar. Man kan låna allt det där, trava det i famnen så man måste trycka ner hakan mot bokpärmarna så inte allt välter ut över golvet framför lånedisken där Eivor ler och tycker att värst vad man lånar mycket och vill man kanske ha de gamla *FantomenHermanHedningKalleochHobbeKalleAnkorna* för de slängs ju ändå och man gör det för Eivor ler och biblioteket är en plats där man får vara för sig själv. ■

Adrian Pereras debutbok *White Monkey* fick Svenska Yles litteraturpris 2017.

Sanne Näsling:

Kapitulera omedelbart eller dö
Roligt, sorgligt, upproriskt och eget om den närmast symbiosartade vänskapen mellan Mary och Lovely, två femton-åringar som spränger den outhärdliga vardagen och bygger sin värld med våldsamma drömmar, nagellack och stulna lätttexter.

Stephen Chbosky

Wallflower

Under sitt första år i high school går Charlie från att iaktta till att delta. Med naiv skärpa beskriver han utvecklingen från ensamhet till vänskap, förälskelse och sexuella irrfärder. Från förträngning till förlamande insikt.

Ungdomsböcker med HBTO-tema

Samu Eeve, informatiker, Centrumbiblioteket Odet

Hanna Gustavsson

Nattbarn + Iggy 4-ever

Seriealbum om Ingrid som är 14 år och vill helst vara ifred med sin dator. Under aliaset "Nattbarn" hänger hon på olika forum när hon inte är upptagen med att googla könsorgan. Det är hennes tillflykt från en mördande tråkig tonårstillvaro och en mamma som precis blivit ihop med den otroligt störande Bosse.

● Jenny Jägerfeld:

Jag är ju så jävla easy going

● Mats Strandberg & Sara Bergmark

Elfgren: **Engelsfors-trilogin**

Cirkeln, Eld, Nyckeln

● Salla Simukka: **Lumikki-trilogin**

Röd som blod, Vit som snö, Svart som ebenholts

Benjamin Alire Saenz

Livets outgrundliga mysterier

Aristotle Mendoza är femton år och arg på världen, livet, allt och alla – inklusive sig själv. Hans bror sitter i fängelse, hans pappa är traumatiserad av kriget och han har inga vänner. En het sommar dag träffar han Dante vid den lokala poolen. Dante som läser dikter, målar, gråter, har intellektuella föräldrar och älskar att gå barfota. Deras vänskap är osannolik men omedelbar.

Regnbågshyllan rekommenderar

David Levithan

Världens viktigaste kyss

Harry och Craig har bestämt sig för att slå världsrekordet i längsta kyss: 32 timmar, stående, utan att släppa kontakt med den andres läppar. Kyssen följs av människor världen över. Runt dem finns vänner och familjemedlemmar, i alla fall från den familj som accepterar sin son som han är. Snart samlas det även främlingar, några beväpnade med tillhyggen och glåpord, men de flesta för att stötta och skydda.

● Jessica Schiefauer: **Pojkarna**

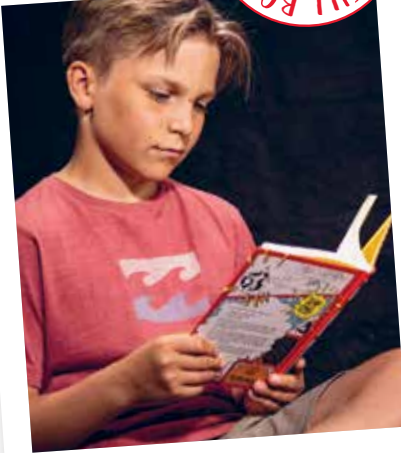
● Becky Albertalli: **Bara tre ord**

● Vilja-Tuulia Huotarinen: **Ljus ljus ljus**

● Meredith Russo: **Om jag var din tjej**

● Sara Lövestam: **Som eld**

● Sofia Nordin: **Det händer nu**

Milo Laurent, 12 år, progamledare på Estrids bokklubb

Just nu läser jag **Jan Guillous** bokserie om **Carl Hamilton, en underrättelse-agent** i Sverige. Hamilton har genomgått en specialutbildning i USA och är en av de bästa i världen på sitt område.

Min favoritbok i serien är **I nationens intresse**. Chefen för ryska specialoperationer i Östersjön har hoppat av till Sverige och befinner sig på Sveriges ambassad i Kairo. Carl ska föra honom i säkerhet till Sverige men ryssarna är väldigt angelägna om att döda den ryska avhopparen, för han sitter inne med mycket värdefull information.

De råkar ut för en flygkapning och lite andra mordförsök under resan, men båda överlever, tack vare Carls skicklighet med vapen, knivar, pistoler, närstrid m.m.

Böckerna är väldigt underhållande, en kombination av humor, allvar och grymhet.

Det finns över tio böcker i serien. Jag började läsa Carl Hamilton när jag såg böckerna på biblioteket och tyckte de såg intressanta ut. När jag började läsa fastnade jag för dem direkt. Jag väntar med spänning på att se filmerna.

Pappa läser samma böcker så vi brukar diskutera händelserna i böckerna.

När vi blev vuxna

Text: Minna Lindeberg
Bild: Jenny Lucander
Förlaget M

Nadja Nubb är tolv år och Carolus Savander tretton. De är bästa vänner och bor i samma höghus i Helsingfors. En berättelse om när man står inför puberteten och vardagen är tillskruvad och absurd. Maktlösheten är stor men påhittigheten, de galna historierna och vänskapen alltid större.

Älgflickan

Malin Klingenberg
Schildts &
Söderströms

Johanna har precis börjat sjuan, och det mesta har förändrats sen våren. Framförallt Johannas bästa vän Sandra. Sandra hänger efter sjuaans drottningar och gör allt för att få deras godkännande. Tur att kojan finns, kojan där Johanna kan tänka, andas skogsluft och tämja älgar i lugn och ro.

En spellista för sömnlösa nätter

Déa Solin
Förlaget M

En uppriktig skildring av att vara ung, bli kär, mista sin kärlek och så småningom hitta modet och kraften för att ta sig vidare. Déa Solin beskriver det förvirrade tillståndet strax innan vuxenlivet: det är febrigt, trevande, gränslöst och underbart. Känslan är drömsk och glamourös, som en amerikansk TV-serie.

ZOO! #2: Hjärtattack

Kaj Korkea-Aho,
Ted Forsström
Bild: Pentti Otsamo
Förlaget M

Livet saknar en massa helt basic funktioner! Vissa ögonblick borde gå att screenshotta, andra att deleta kvickt.

TIDIGARE I SERIEN: ZOO! #1: VIRALA GENIER

SKRIVÖVNING

Skriv om en stark känsla

Mia Franck är författare och FD. Hon håller skrivkurser för både unga och vuxna. Här får du en *specialskriften* övning av henne, där du får prova på *flödesskrivning*. Det enda du behöver är papper och penna. **Tid: 10 minuter**

Skriv om en stark känsla i en viss situation, t.ex. om att vara rädd för något speciellt, arg på något eller någon, ledsen, jätteglad eller någon annan känsla som du vill skriva om, du får välja själv. Låt känslan vara stark, rent av överdriven, så att du är galen av glädje, sorg, ilska, rädsla osv.

Texten ska skrivas i **en enda lång mening**, utan punkter (.), kommatecken (,) eller tankstreck (—). Punkt får du sätta allra sist, när meningen är slut. Före det använder du i stället bindeord: "och", "samt", "eller", "men", "utan", "för", "ty" för att ändå få meningen att bli meningsfull. **Skriv i 10 minuter och sluta inte skriva**, utan skriv i ett flöde, utan att lyfta pennan från pappret eller fingrarna så från tangenterna. Det är inte så viktigt om det blir rätt eller fel, utan att du bara slänger ner allt som du råkar tänka på när du gestaltar känslan i en viss situation. **Bestäm känsla och situation innan du börjar skriva**.

Om du vill göra det lite extra, så skriver du inte ut själva känslan. Om du skriver om att vara rädd, skriv i stället om hur rädd känns i kroppen utan att skriva ut ordet "rädd".

När du är klar, tänk på hur texten låter, läs den för dig själv och eftersom det inte finns några punkter, kommatecken, tankstreck, så är det en text utan pauser, du ska läsa dig lite andfådd.

MERA: Ojdå, det kan ju bli riktigt galen text när man skriver så här! Hur använder du dig av den text du själv skriver under liknande övningar?

Mia Franck: Jag har själv gjort övningen på olika sätt, ibland för att komma åt en känsla, ibland för att komma åt något annat. Poängen med att skipa i synnerhet kommatecken är att inte ge sig själv tid att tänka så mycket, för när man börjar tänka på hur snyggt man ska formulera en text så blir det något annat än det åtminstone jag vill åt när jag skriver. Så ja, jag har gjort övningen själv. Nästan använt den i publicerad text också, men ångrade mig och slängde in många många punkter i stället. Då förändrade jag rytmen, från andfådd till staccato, alltså så att det ändå går snabbt men för att det är rakt i korta meningar.

Henrika Andersson skådespelare, författare och ordförande för Fibul r.f.

ILLUSTRATION: LENA FRÖLANDER-ULF

UNDER EN INSPIRATIONSWORKSHOP för gymnasieelever får jag frågan varifrån författare egentligen får sina idéer. Här är några exempel som jag hört och läst om.

I halvschlummer på tåget fick **J. K. Rowling** en vision av en pojke som kommer gående emot henne längs gången. Han blåser luggen åt sidan och ärret blir synligt i pannan. Pojken försvinner ur författarens synfält men nyfikenheten och frågorna har vaknat till liv: Vem är han? Var kom han ifrån och vart är han på väg? Hur gammal är pojken? Och det där ärret som liknar en blix, när och hur fick han det?

Astrid Lindgren i sin tur berättade i en intervju hur hon fann rumpnissarna på ett åldlingshem. I sängen bredvid vännen hon kommit för att besöka låg en förvirrad dam som oupphörligt mumlade "varför gör de på detta viset?" När Astrid kom hem fortsatte meningen att ringa i hennes huvud tills hon omvandlade orden till småtrollens språk i Ronja Rövardotters berättelse.

Det gäller som författare att vara uppmärksam, lyssna och iakta sin omgivning. Och att alltid ha penna, papper eller varför inte mobilen till hands för att kunna göra anteckningar. Källan till inspiration finns ofta närmare än du tror – i det du hör och ser, i dofter eller kroppens minne av ylletröjan mot solbränd hud en midsommarnatt.

Ibland kan rätt udda ting fungera som källa till inspiration. Den tyska poeten, **Friedrich Schiller**, gick igång på doften av övermogna äpplen. Han började morgonen med att dra ut skrivbordslådan där han höll sig med ett lager av förfallna frukter och strax vaknade hans lust att dikta.

Själv förser jag mig alltid med skrivdon när jag åker till simhallen. Med håret droppande finner jag mig allt som oftast

skrivande i omklädningsrummet för att inte glömma meningarna som hittar mig under vattnet.

Vägen till inspiration finns i lusten. Vad tycker du om? Vilka platser, dofter, ord eller meningar väcker din nyfikenhet? Ofta kan det vara både oväntade och personliga saker som inspirerar, sånt man kanske inte ens vill medge för sig själv.

Eleverna får börja med att göra en lista – välja en plats de trivs på, en lukt som väcker minnen till liv. Någon väljer att skriva ner de första raderna i en sång eller en ordväxling som väcker starka känslor till liv. Snart är alla igång och får skriva vidare utgående från ett valbart ord från sin personliga lista. Regnets ihålliga trummande mot fönsterblecket blandas med ljudet av raspande pennor och knattret från uppslagna laptops. Någon höjer blicken mot taket, en annan hummar, en tredje ler medan pennan rör sig över pappret.

Stephen King jämför den första fasen av skrivandet med arkeologens arbete. Du gräver försiktigt upp benbitar som legat under jorden, du putsar dem rena och sammanfogar dem, kanske efter några månaders grävande, till något som blir skelettet på ett djur du knappt visste om. Du ordnar skalle och nackkotor, ryggrad och svans och kanske märker att vissa ben hör till en annan historia. Den kreativa stunden när vi gräver och skapar något nytt, utan att bry oss om vad det blir eller varför, fyller mig alltid med häpnad och glädje. I nuet är allting möjligt, där finns friheten att flyga högt och spränga gränser.

Tio minuter senare ber jag eleverna att småningom avsluta och avrunda. Det är dags att dela, läsa och lyssna på flödet av berättelser vi inte tidigare visste att existerade. Bilder och möjligheter inledningar som i sin tur kan väcka tankar och nya gnistor till fortsatt inspiration. ■

Markus Haakana, företagare och journalist, läser med Ellen Haakana.

EN KVÄLL I MAJ nådde vi målet. Inte utan lättnad i rösten läste jag de sista raderna i *Harry Potter och dödsrelikerna*, stängde boken och drog en suck. Vår resa i Harry Potters värld var slut, vi kom ut på andra sidan, till *livet efter Harry Potter*. Resan hade tagit oss tre år.

Lättnaden åtföljdes omedelbart av en känsla av tomhet. För mig är känslan bekant från många tidigare läsupplevelser. Det är jobbigt, men jag vet att världen är full av olästa böcker som kan beröra mig lika kraftigt som den jag precis avslutat.

Men tolvåringen bredvid mig suckade ännu högre, och inte alls av lättnad. Hon kände bara av tomheten, kanske för första gången riktigt ordentligt. Under de tre åren hade hon utvecklats till en regelrätt Potter-head, som förutom böckerna naturligtvis sett alla filmer, läst en hel hög av böckerna utöver den egentliga serien samt samlat på sig en anseelig hög Harry Potter-prylar. Föga oväntat tog hon itu med uppföljaren, pjäsmanuset *Harry Potter och det fördömda barnet* direkt efter Dödsrelikerna.

Några månader senare var det dags för ett litterärt snack vid köksbordet. Då hade jag under hela sommaren kommit med tips och förslag, och halvt om halvt lyckats muta in både *Zoo* och *Naondel* i lektyrn. Men tolvåringen kändes fortfarande lite håglös i sitt läsande.

– Det känns bara att jag inte har läst tillräckligt med Harry Potter ännu. Men

det finns ju de som på riktigt aldrig läser något annat efter Harry, och en sådan tänker jag inte bli, förklarade hon. Hon vill läsa sig mätt på Harry Potter, innan hon slutligen kan gå vidare. Självtänkt kan jag fnysa lite åt *Fantastiska vidunder och var man hittar dem* och tycka att **J.K.Rowling** och hennes utgivare kapitaliserar onödigt på

framgången, men på ett 12-årigt fan biter inte det argumentet. Hon måste få läsa sig mätt. Hennes vetgirighet påminner mig osökt om Hermione Grangers, och värre kunde det väl vara.

Då vi lade Harry Potter åt sidan kände jag också ett vemod. Jag tänkte att vi då nådde kulmen på vår högläsning, som vi haft sedan barnet var ett år och vi läste **Barbro Lindgrens** *Benny*-böcker om och om igen. Att det var slut nu. Mina farhågor visade sig vara förhastade. Inte med ett ord antydde hon att vi skulle lägga av.

Så högläsningen fortsätter hos oss, men på något sätt är vi båda medvetna om tidens knapphet. Vi har inte tid att läsa samma böcker om och om, som vi gjorde med *Benny*, *Kalle Knaster*, *Storm-Stina* och de andra. Vi har en liten gemensam tid kvar i sagolandet, och nu gäller det att förvalta tiden väl.

Jag vände mig till vänner på Facebook och frågade vad de läst efter Harry Potter. Det var förstås ett bekant dilemma för många. Bevisligen har många också varsamt lyckats leda sina barn ur Harry Potters värld, vidare mot nya upplevelser av hänförelse och tomhet, om varandra. Mitt enda misstag var att till en början välja en bok som ingen tipsat om. Av någon anledning tyckte jag att *Sinuhe egyptiern* skulle vara lämplig högläsningselektion. Det var det inte. Så nu litar vi på listan, som ni ser här intill. ■

NERA MEDICIN för akut Potterabstinens

NERA frågar **Cilla Eriksson**, bibliotekarie på Richardsgatans bibliotek hur man ska komma över tomheten efter Potter.

”Finlandssvenska böcker efter Potter är lite svårt. Är man äldre och vill gå vidare i sin läsning så skulle jag såklart tipsa om Maria Turtshchaninoffs böcker. Men för mellanåldern som läser Potter så kommer jag snarast på **Pärlfiskaren** av **Karin Erlandsson**. På svenskt håll så står alla slags spänningsböcker med övernaturliga inslag högt i kurs bland mellanåldersläsarna 9–12 år. Till exempel **Ingelin Angerborns** böcker är jättepopulära och lånas mycket. **Rick Riordans** böcker har gått ner i ålder och läses nu också av barn i mellanåldern”, berättar Cilla Eriksson.

Rick Riordan:
Percy Jackson-serien
Apollon-serien
Olympens hjältar

Jessica Townsend:
Nevermoor-serien
Morrigan Crows
magiska förbannelse

Bok: Erin Hunter *Warriors-serien*

”Det vi slukar just nu är *Warriors-serien*. Vi har precis avslutat bok två i serie två: *Månsken / Den nya profetian*.

Vi hade köpt en av böckerna till födelsedagspresent åt en av Thans kompisar. Han talade så mycket om boken att Than blev nyfiken och sedan var vi fast.

Böckerna handlar av fyra klaner av katter i en skog. Åskklanen är den man lär känna bäst och speciellt en katt som kommer till klanen som ung efter att ha börjat sitt liv som tamkatt. Tamkatter är något klankatterna föraktar, så han måste bevisa att han klarar av livet i skogen.

Som ivrig vuxen fantasyläsare ser jag dem som en sorts nybörjarfantasy – släkter, individer, revirstrider, moraliska dilemman och kärlek.

Vi älskar också boken *Ishavspirater* av **Frida Nilsson** – spännande, berörande och roligt. Than går nu på trean och läser en del själv, men vi har som tradition att jag läser högt åt honom morgon och kväll. De stunderna hör ofta till dagens bästa.”

Sanna Karlsson, kommunikatör, Than, 9 år

Eva 37 år, Tyra 12 och Selma, 9.

Bok: C.S.Lewis *Kung Caspian och skeppet Gryningen*

”Jag slukade *Narnia-serien* när jag var barn. Boken jag läste flest gånger var den där *Kung Caspian* beger sig ut på äventyr med det pampiga skeppet *Gryningen*. På vägen plockar han förvånat upp några gamla bekanta ur havet: Lucy och Edmund från vår värld har än en gång hamnat i Narnia. Med sig fick de också sin otroligt jobbiga kusin Eustace.

Drakar, sjöormar, trollkarlar, slavhandlare – jag begriper inte riktigt hur C.S.Lewis fick med så mycket i en och samma bok!

Det jag alltid gillat med *Narnia* är att personerna förändras på vägen.

I *Häxan* och *lejonet* var Edmund ett riktigt rötägg, men han lärde sig sin läxa och blev riktigt vettig. Samma sak händer här med Eustace. Först älskar man att irritera sig på honom. Sedan tycker man lite synd om honom och i slutet av boken diggar man Eustace lika mycket som Edmund och Lucy.

Mina barn gillar också boken. Lite irriterar vi oss på att Lucy är så ordentlig. Det skulle vara roligt om hon också fick freka ut lite. Men å andra sidan är hon modigast och smartast av alla, så vi har överseende med resten.”

Eva Franz har skrivit tre deckare för vuxna och en barnbok som heter *Hallonbacken*.

Breven från Maresi

Maria
Turtschaninoff
Förlaget

Maresi återvänder till hembyn Rovas från vilken hon som barn skickades bort för att undkomma svälten. Rovas är ett land märkt av hårt slit, fattigdom och okunskap. Maresi vill grunda en flickskola för att dela med sig av allt hon lärt sig i det Röda Klostret och förbättra livet för sitt folk. Men vägen dit blir svårare än hon någonsin kan ana.

TIDIGARE DELAR I SERIEN: MARESI, NAONDEL

Myös suomeksi:
Maresin voima, Tammi

Fågeltämjaren

Karin Erlandsson
Schildts &
Söderströms

Miranda återgår till sitt yrke som skogs-huggare i den norra regionen. Men vad har egentligen hänt med dagskatorna, de stora fåglarna som plötsligt attackerar människor?

Syrsa försvinner en ovädersnatt och ingenting är längre som förut. Hur räddar man en stad när Iberis med de vita ögonen fått allt hon längtat efter?

ANDRA DELEN I LEGENDEN OM ÖGON-STENEN. DEN FÖRSTA DELEN HETER "PÄRLFISKAREN" (RUNEBERG JUNIOR 2018).

Myös suomeksi:
Linnunkesyttäjä, Kustantamo S&S

Hallonbacken

Eva Frantz
Schildts &
Söderströms

På Hallonbackens sanatorium undersöker de vad som händer med hostande stadssungar när de kommer ut i naturen. För fattiga Stina från Sjömansgatan är Hallonbacken som ett slott, men hon längtar ändå hem till de sex syskonen och trängseln i kammaren. Lite bättre blir det då Ruben dyker upp, Ruben som lockar med Stina på nattliga strövtåg i sanatoriets ödsliga korridorer och som kan berätta om den mystiska branden i östra flygeln. Hallonbacken är en verklig rysare för mellanåldern.

MITT LÄSMINNE

Livslång kärlek till robinsonaden

FOTO: OTTO DONNER

Janne Wass, *Chefredaktör på Ny Tid*

JAG VAR EN BRÅDMOGEN LÄSARE och slukade böcker redan innan jag började skolan. Min första "vuxenbok" fick jag i present då jag fyllde sju: Jules Vernes *Den hemlighetsfulla ön*. Det är den boken jag återkommer till i dag då jag försöker återskapa minnet av vad vild läsglädje är för något.

” Jag fascinerades av människans förmåga att skapa något av nästan inget.

Historien om fem soldater som flyr det amerikanska inbördeskriget i en ballong och kraschlandar på en till synes öde ö i Stilla havet väckte min livslånga förkärlek för robinsonaden, denna så ofta (ibland med rätta) förlöjligade ungdomsgenre. Jag fascinerades av människans förmåga att skapa något av nästan inget – hur långt ett ballongtyg kan räcka som inredningselement, hur ett sädeskorn funnet i en innerficka kan bli en hel åker och hur plötsligt en hel liten civilisation med telegrafinjer och linbanor föds kring en grotta med fem mäns trägna arbete. Men mer än så: Vernes genialiska penna tycktes skriva in mig mitt ibland de utlämnade männens liv: Jag upplevde deras eufori då de hittade kistan med förnödenheter som lämnats av deras gåtfulla beskyddare, jag grät med dem då hela deras med möda uppbyggda hem förstördes av en flodvåg och duckade under kanonelden då vi attackerades av pirater. När jag kom till sista sidan ville jag inte lämna Cyrus Smith och hans tappra kamrater, utan vände till första bladet och började om på nytt. ■

ILLUSTRATION: LENA FRÖLANDER-ULF, CHRISTEL RÖNN

Kraftskogen

IBLAND GÅR JAG MED NAGU-NALLE TILL SJUKHUSET och läser för barn som har det tråkigt. Det händer också att vi sjunger eller hittar på historier, det är sånt man kan få göra om man jobbar som läsambassadör.

EN DAG SA EN TRÖTT FLICKA TILL MIG:

- Jag har ingen fantasi.
- Vart kan den ha tagit vägen? undrade Nagu-nalle.
- Jag vet inte, sa flickan, den bara försvann.
- Jag föreslog att vi skulle gå och leta efter den.
- Vet inte om jag orkar, sa flickan.
- Du behöver inte göra nånting, lovade jag, bara sluta ögonen och låta dig föras.

DET VAR SÅ VI HITTADE VÄGEN till det jag kallar för Kraftskogen. Flickan fick först tänka på en plats hon tyckte om, där började resan ner. Efter den underjordiska tunneln kom vi upp i en klar källa. Flickan fick guppa och flyta i det varma vattnet, i Kraftkällan kan nämligen alla simma. När hon var färdig fick hon värma sig i solen på stranden. Ett kraftdjur, Lala, väntade på henne. De hälsade på varandra och flickan fick sätta sig på Lalas rygg. Sedan bar det av – genom det risslande höga gräset, förbi ängen med de många fjärlarna, ett hopp över diket för att nå stigen som leder in i skogen. När vi kommit så långt ville flickan gå själv. Stigen var mjuk av barr och sand och det fanns mycket att upptäcka: fåglar och andra djurvänner, alla nya dofter och ljud, ljuset som silade ner genom de höga trädkronorna.

I en glänta, i skydd av de höga träden fann flickan sin skatt. Jag vet inte hur den såg ut eller kändes när hon lade den i fickan, men flickan hade hittat det hon behövde. För sådan är Kraftskogen, där finns allt möjligt som vi inte visste om.

NUMERA HAR NAGU-NALLE OCH JAG besökt Kraftskogen hur många gånger som helst. Och det roliga och märkliga är att skattjakten alltid är olika. Jag tror faktiskt att skogen växer för varje besök. Vi har upptäckt att det faktiskt går att plantera önskefrön i skogen.

Flickan på sjukhuset hittade inte bara sin skatt, hon märkte att fantasin hade funnits där hela tiden. Ibland kan det behövas lite hjälp på vägen, och just därför är böcker och berättelser bland det bästa som finns! ■

Hälsar **Henrika** och **NAGU-NALLE**

Myrorna på flykt

Ursula Vuorenlinna
Med illustrationer
av Victor Bäck

Det regnar så mycket att grannskogen översvämmas. Till Myrnas och Muriels skog kommer myror som flyr undan vattnet. Men snart når översvämningen också dit och alla måste fly. Myrna och Muriel kommer ifrån varandra och måste klara sej själva.

Den tredje boken om Myrna och Muriel. En saga om vänskap och hjälpsamhet mitt i klimatförändringen.

Myös suomeksi:
Muurahaiset pakosalla

Nagu-nalle på djupa vatten

Henrika Andersson
Schildts &
Söderströms

Den älskade Nagu-nalle som vi minns från **Nagu-nalles egen bok** och **Nagu-nalle, min amour** är tillbaka på nya äventyr.

Då katten Morris sprider skräck bland mjukisdjuren kläcker Nagu-nalle en desperat plan. De skall rymma! Till sammans med leoparden Lala, ormen Olle och marsvinet Frille ger sig Nagu-nalle ut på ett nattligt äventyr.

Illustrerad av Finlandia Junior-vinnaren **Christel Rönn**s. Med svartvita man kan färglägga själv!

Piga, klockare, inhysing, lots

Text: Carina
Wolf-Brandt
Bild: Jenny Wiik
Förlaget Vingpennan

I boken vävs en populärhistorisk skildring av storpolitiska händelser samman med fiktiva berättelser om verkliga människor som levtt i Hitis skärgård. Vi får läsa om Matts Klockare som gömmer kyrksilvret undan ryssen, om hans hustru Cirstin som försöker skydda familjen mot pesten, om lilla Anna som växer upp och blir lotshustru långt ute på Båklandet, dagens Russarö.

Barnboken blir mer med pedagogik

PÅ DE FLESTA DAGHEM och förskolor används barnböckerna i undervisningen. Men hur ska man gå vidare efter den mysiga lässtunden? Ann-Christin Furu, som är universitetslektor vid Pedagogiska fakulteten vid Helsingfors universitet, har tagit fram ett inspirationsmaterial för pedagoger. Häftet Berätta Mera ger underlag för allt från boksamtal till bearbetning med hjälp drama, bild, skapande och musik. Häftet kan man beställa via projektets facebook sida eller direkt av Furu.

En metod som presenteras är Rörelsestund:

Förberedelser: Gör kort med figurer ur boken.

Läs boken tillsammans med barnen. Varje barn får sedan dra ett figurkort. Leta tillsammans fram karaktärerna i boken och diskutera figurens egenskaper. Hur tror barnen att karaktären känner sig – och varför? Hur rör den sig, vilka miner gör den? Sedan får barnen låtsas vara den karaktär som ni nyss talat om. Uppmuntra barnen att använda rösten på många olika sätt och röra sig med hela kroppen. Rörelsestunden kan avslutas med en kavalkad där de olika karaktärernas sätt att röra sig gestaltas, en i taget. Barnen får turas om att leda tåget med sin egen karaktär, och de andra följer.

Exempel på böcker med många karaktärer: Businnan av Annika Sandelin och Linda Bondestam, Piano på rymmen av Juha Virta och Marika Majjala och Nyckelknipan av Sanna Mander.

Glada, rädda eller sura miner?

Rita ögon, näsor, munnar och kinder åt barnen. Färglägg! Fundera över vad det är som händer på bilden. Tänk så mycket minerna kan ändra bildens betydelse!

Tips till LÄRARE: Kopiera upp bilden åt klassen, gör uppgiften och diskutera sedan hur olika det blev och varför.

ILLUSTRATION: MAIJA HURME

SKUGGAN från boken Skuggorna av Maija & Anssi Hurme, Schildts & Söderströms 2018

ROSABEL från boken Den ofantliga Rosabel av Linda Bondestam (bild) och Malin Kivelä (text), Förlaget M 2017

Från skiss till figur

ILLUSTRATÖRER skapar de figurer som finns i bilderböckerna. Hur vet de hur figurerna, eller karaktärerna, ska se ut? I början finns oftast en tanke, några ord i ett manus, en egenskap, eller en form. Den första skissen kan se väldigt olika ut jämfört med hur figuren ser när boken är klar. En del, som till exempel Christel Rönns, har väldigt detaljerade skisser som ser rätt färdiga ut.

BOB GÄDDA från boken Pappa, jag och havet av Lena Frölander-Ulf, Förlaget M 2018

BARNEN OCH HUNDEN från boken Det vidunderliga ägget av Christel Rönns, Schildts & Söderströms 2012

**Skapa en
egen figur!**

**Rita en karaktär
utgående från de
ord du får.**

**Tips! Du kan också
rita ett ansikte åt
figuren på pärm!**

A Hur gammal är du?
Ringa in det ord som finns vid din ålder.

(Om du är 11 år väljer du siffran 1, 12 år väljer du 2 osv)

1 Monster	3 Spöke	5 Krokodil	7 Robot	9 Tant
2 Gubbe	4 Barn	6 Björn	8 Orm	10 Kanin

B Ringa in första bokstaven i ditt namn:

(För- eller efternamn väljer du själv!)

A Tuff	G Lat	M Mumsande	S Slö	Z Sur
B Glittrade	H Skrikande	N Snäll	T Trött	P Ängslig
C Arg	I Gammal	O Mjuk	U Effektiv	Å På dekis
D Rädd	J Aggressiv	P Bullrig	V Listig	Ä Frusen
E Hysterisk	K Fnissig	Q Tyst	X Hungrig	Ö Noggrann
F Miljövänlig	L Snål	R Sjuklig	Y Nyfiken	

MERA
Inkörsport till tyngre läsning

**Litteraturmagasinet
utgivet av Fibul r.f. 2018**

Författare och illustratörer
av barn- och ungdoms-
litteratur r.f. • www.fibul.fi

Upplaga: 1000
Tryck: TR-Urex, Borgå
Papper: Edixion, PEFC-certifierat och EU-ecolabelmärkt

Redaktion: Maija Hurme,
Lena Frölander-Ulf

Layout: Lena Frölander-Ulf

MERA samarbetspartners:
Schildts & Söderströms
Förlaget M
Regnbågsankan

Svenska kulturfonden
har stött produktionen
av MERA. Tack!

**Svenska
kulturfonden**